

Skrypnyk A.

KYIV CITY AS THE MILITARY ADMINISTRATIVE CENTER IN THE FIRST HALF OF XIX CENTURY

The article highlights establishment background, main stages of development, strengthening and construction of the city of Kyiv as an important military strategic centre of the Russian Empire in the south-west territories. It explores influence of the military presence on transformational changes of Kyiv society in the 20-40s of the XIX century and investigates economic factors of support for military institutions in the city.

Key words: *Kyiv, army, accomodation, administration, economy.*

УДК 94(477)«1834–1840»:378.6(477)

Драч Оксана,

професор кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор

СТУДЕНСТВО УНІВЕРСИТЕТУ СВ. ВОЛОДИМИРА ДОБИ ШЕВЧЕНКА: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОРТРЕТ

Статтю присвячено аналізу обставин становлення Університету св. Володимира у Києві. Розглянуто особливості соціокультурного портрета студентів університету.

Ключові слова: *Університет св. Володимира, студентство, казенно-коштане навчання.*

У пострадянський період проблематика Університету св. Володимира набула неабиякого звучання в Україні. Перевидаються українською мовою праці видатних мислителів, присвячені ідеї університету, відбуваються наукові конференції з такого роду питань, друкуються наукові збірники, видаються ґрунтовні дослідження. Історію університетів та студентства України XIX – початку XX ст. досліджують М.В. Григор'єва¹,

---

¹ *Григор'єва М.В.* Історія студентських організацій університетів Наддніпрянської України другої половини XIX – початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук / М.В. Григор'єва. – Х., 2010.

Н.М. Левицька¹, Т.А. Стоян², Г.В. Фартучна³, М.Е. Кругляк⁴, І.С. Посохов⁵ та інші. Останніми роками в історіографії університетів Російської імперії став помітним перехід від соціально-політичної історії до історії повсякденності та культури. Окремі автори почали активно досліджувати внутрішні стосунки в університетському середовищі. Вважаючи такий підхід продуктивнішим, спрямовуємо дослідницьку стратегію на реконструкцію групового портрета студентства Університету св. Володимира доби Т.Г. Шевченка.

Першочерговим завданням Міністерства народної освіти стало створення нового освітнього центру Південно-Західного краю, який мав замінити закриті після Польського повстання 1830–1831 рр. Віленський університет і Кременецький ліцей і тим самим протиставити польській системі освіти, створеній свого часу князем Чарторийським, нову освітню систему — невід’ємну складову загальноімперської моделі. Водночас міністр народної освіти С.С. Уваров вважав необхідним за можливості враховувати місцеві особливості регіону, що мав значні культурні традиції. Таким освітнім центром став відкритий у 1834 р. Університет св. Володимира в Києві, який, за задумом міністра, повинен був забезпечити «єднання польського юнацтва з російським у престольному місті Росії»⁶.

---

¹ *Левицька Н.* Академічний студентський рух в Україні в кінці XIX — на початку XX ст. / Н. Левицька. — К., 1998; *Її ж.* Студентство в національно-визвольному русі України наприкінці XIX — на початку XX ст. / Н. Левицька. — К., 1998.

² *Стоян Т.А.* Студентство університетів підросійської України в другій половині XIX ст. / Т.А. Стоян. — К., 1998; *Стоян Т.А.* Університетська освіта в Україні в другій половині XIX ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук / Т.А. Стоян. — К., 1999.

³ *Фартучна Г.В.* Студентство міста Києва у суспільно-політичному житті України (1900–1917 рр.). : автореф. дис. ... канд. іст. наук / Г.В. Фартучна. — К., 2010.

⁴ *Кругляк М.Е.* Життя та побут студентства підросійської України другої половини XIX — початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / М.Е. Кругляк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2010.

⁵ *Посохов І.С.* Студентська субкультура: становлення та еволюція (на матеріалах російських університетів XIX — поч. XX ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук / І.С. Посохов. — Х., 2010.

⁶ *Рождественский С.В.* Исторический обзор деятельности Министерства народного просвещения. 1802–1902 / С.В. Рождественский. — СПб. : Изд-ние МНП, 1902. — С. 214.

Всі навчальні дисципліни в новоорганізованому університеті мали читатися російською мовою, але бажання не відштовхнути від навчального закладу місцеве польське населення, а також брак професорсько-викладацьких кадрів привели до того, що попервах викладачами до Київського університету були запрошені професори-поляки із Кременецького ліцею. Одночасно для викладання провідних за відведеними їм міністром народної освіти у Південно-Західному і Західному краї завданнями навчальних предметів, зокрема, російської мови і літератури, російської історії, державного устрою й законодавства Російської імперії, було запрошено молодих викладачів православного віросповідання — М.О. Максимовича, В.Ф. Циха, К.О. Неволіна.

Підсумки ревізії Університету св. Володимира 1837 р. потішили міністра народної освіти, який констатував ґрунтовність постановки викладання російської мови і літератури, запровадження курсів російської історії на всіх факультетах і розлогість навчальної програми з російського права¹. До речі, досконале знання російської мови було обов'язковим для отримання чину 14 класу. Разом з тим міністр визнав, що Університет св. Володимира здебільшого наповнений не тим юнацтвом, для якого він заснований. За його переконанням, нормальне функціонування університету буде забезпечене лише тоді, коли навчальний заклад буде укомплектований випускниками гімназій.

Підвищення вимог щодо рівня знань абітурієнтів університетів Російської імперії мало наслідком ускладнення вступних іспитів до Університету св. Володимира. Так, у 1834 р. до закладу було прийнято лише 62 особи — 28 православних і 34 католика². Варто зазначити, що новоорганізований Університет св. Володимира «відволік» від Харківського університету частину абітурієнтів з губерній Лівобережної України — Чернігівської та Полтавської: з 28 студентів православного віросповідання 21 були вихованцями навчальних закладів Лівобережжя, і лише 7 — дітьми чиновників Південно-Західного краю. Університет став активно поповнюватися

---

¹ *Рожественский С.В.* Исторический обзор деятельности Министерства народного просвещения. — С. 304.

² *Петров Ф.А.* Формирование системы университетского образования в России / Ф.А. Петров. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 2003. — Т. 4: Российские университеты и люди 1840-х годов. — Ч. 2: Студенчество. — С. 49.

поляками — уродженцями Правобережної України. Якщо 1834 р. вони становили трохи більше половини всіх студентів, то вже через чотири роки, в 1838 р. — понад 2/3. Загалом випускники середніх навчальних закладів західних губерній серед студентства Київського університету становили: у 1834 р. — 67,7 %, у 1835 р. — 72,5 %, у 1836 р. — 77,3 %, у 1837 р. — 77,2 %¹.

На думку М.Ф. Володимирського-Буданова, тенденцію до зростання питомої ваги слухачів польської національності серед студентського загалу університету засвідчує і станове походження перших студентів: католики були в основному дітьми шляхтичів, а православні — здебільшого дітьми сільського духовенства і лише частково міщан і дворян. Основний масив студентів-поляків зосереджувався на II відділенні філософського факультету, де викладали колишні професори Кременецького ліцею. Росіяни і українці переважали на юридичному факультеті (у 1836 р. їх було 3/4 загального складу слухачів), який готував насамперед чиновників для регіону, а також на історико-філологічному.

Однак планам Уварова щодо поступового «вростання» польської молоді в загальнокультурний процес освіти Російської імперії не судилося збутися. Університет св. Володимира був заснований через два роки після придушення Польського повстання 1830–1831 рр., і серед більшості студентів ідеї польських повстанців знаходили співчуття. Крім того, молодь була роздратована приписом міністра щодо прийому до університету винятково випускників гімназій, що обмежувало доступ до академічної освіти численних вихованців інших світських і духовних навчальних закладів, а також дріб'язковими причіпками університетської інспекції. Невдоволення польського студентства Університету св. Володимира викликав і указ від 29 січня 1836 р. про виключення з навчальних програм університету та середніх навчальних закладів Київського і Білоруського навчальних округів викладання польської мови.

Наслідком такої ситуації стало поширення серед студентів університету з середини 1830-х років ідей товариства «Співдружності польського народу», організованого Шимоном Конарським,

---

¹ *Владимирский-Буданов М.Ф.* История Императорского университета св. Владимира / М.Ф. Владимирский-Буданов. — К. : Тип. Ун-та, 1884 — Т. I: Университет св. Владимира в царствование императора Николая Павловича. — С. 141–143.

до якого долучилися 37 слухачів. 30 квітня 1838 р., за доповіддю шефа жандармів О.Х. Бенкендорфа, Микола I наказав підпорядкувати Київський навчальний округ безпосередньо Київському військовому губернаторові, генерал-лейтенанту Д.Г. Бібікову. Останній, будучи бойовим генералом (втратив руку в Бородінській битві), рішуче взявся до дорученої справи і вже наприкінці 1838 р. надав імператорові доповідню, де визначив головні причини появи таємної студентської організації. Такими, на думку Бібікова, були: допущення до викладання в університеті польських професорів — викладачів колишнього Кременецького ліцею; проживання студентів на квартирах польських професорів, хоча офіційно з 1834 р. професорам заборонялося мати власні пансіони; наявність серед вчителів та репетиторів політично неблагонадійних осіб; чисельна перевага в університеті польських студентів над російськими, що змушувало останніх «набувати іншого типу мислення і навіть говорити польською, оскільки ця мова стала в навчальному закладі панівною»¹. Критиці було піддано й університетську адміністрацію, яка не вживала заходів для боротьби з поширенням польської пропаганди. У справі Ш. Конарського було засуджено 35 студентів Університету св. Володимира, з них 6 віддано в солдати, 14 відправлено на військову службу, решту адміністративним порядком вислано до віддалених губерній Російської імперії.

Для недопущення повторення аналогічних інцидентів Микола I наказав міністру народної освіти С.С. Уварову спільно з Київським військовим губернатором Д.Г. Бібіковим розробити проект необхідних заходів для забезпечення належного порядку функціонування вищого навчального закладу. Такими заходами, зокрема, стали: видалення з Університету св. Володимира всіх професорів і викладачів польського походження шляхом переведення їх в інші місцевості та запрошення на їхні посади російських або німецьких педагогів. Уваров отримав припис імператора «посилити нагляд за суспільним вихованням у регіоні»; Бібікову було надано право припиняти лекції у разі виявлення шкідливості напряму думок професора університету.

Завершальним етапом реформування Університету св. Володимира можна вважати прийняття нового статуту 9 червня 1842 р. Продовжуючи вживати заходів щодо регулювання студентського

---

¹ Петров Ф.А. Указ соч. — С. 50, 280.

складу, міністр народної освіти рекомендував особливо ретельно організувати відбір до Університету св. Володимира. За новими правилами приймати до вищого навчального закладу дозволялося тільки юнаків, які «закінчили гімназії або рівні їм за рангом середні навчальні заклади», що, за задумом С.С. Уварова, повинно було звести нанівець домашнє виховання молоді у регіоні. Саме така норма вирізняла Київський університет від інших університетів імперії того часу, до яких приймали і з домашньою освітою. Історик університету М.Ф. Володимирський-Буданов подає дані про відмови абітурієнтам з домашньою підготовкою: у 1839 р. чисельність таких осіб становила 15 %, у 1840 р. — 22,6 %, у 1841 р. — 24,2 %¹. Отже, університетська адміністрація чітко дотримувалася вимог законодавства і міністерських інструкцій.

Статутом 1842 р. нормативно була реалізована виплекана міністром Уваровим ідея про те, що абітурієнти мали не лише набути гімназійної освіти, але й витримати спеціальний вступний іспит до університету. Крім того, бажаючи навчатися в університеті повинні були надати довідку «про неналежність до податного стану або про звільнення громадою на законній підставі». Тобто у законодавстві прямої заборони на вступ до університету дітей податних станів не було, чим так «полюбляла» оперувати радянська історіографія.

За зразком німецьких університетів своєю коштом студентам Університету св. Володимира надавалося право за власним вибором слухати лекції — не менше трьох предметів, однак при цьому вводилося обов'язкове відвідування обраних навчальних дисциплін, контроль за чим покладался на інспектора. 10 травня 1845 р. попечитель затвердив проект нових правил, згідно з якими для студентів Університету св. Володимира запроваджувалися два типи іспитів — семестрові і випускні. Зауважимо, що семестрові екзамени складали тільки казеннокошті студенти, а випускні поділялися на дві частини: після другого курсу (медики — після третього) і після закінчення повного терміну навчання². Кожний студент протягом семестру мав виконати не менше двох наукових робіт, оцінки за які входили до загальної суми балів для видачі диплому. Авторам, які отримали низькі оцінки за підготовлені роботи,

---

¹ *Владимирский-Буданов М.Ф.* История Императорского университета св. Владимира. — С. 251.

² *Петров Ф.А.* Указ. соч. — С. 57.

загрожувало ненадання звання кандидата і навіть дійсного студента. Казеннокоштні студенти, які не представили наукові роботи, позбавлялися стипендій. Видом заохочень для найкращих студентів, окрім публікації підготовлених ними наукових праць, могли бути і грошові винагороди¹.

Чисельність студентів Університету св. Володимира після подій 1838–1839 рр. спочатку скоротилася: якщо в 1838 р. у ньому навчалося 267 осіб, то в 1840 р. — лише 173. Природно, що після «справи Конарського» польська шляхта побоювалася віддавати своїх дітей до Київського університету, до того ж прийом винятково випускників гімназій не давав можливості вступити до університету чималому числу осіб з домашньою підготовкою. Проте з часом помітним є досить швидке зростання слухацького контингенту: з 1841 р. щорічно чисельність студентів Університету св. Володимира збільшувалася в середньому на 60 осіб, і на 1848 р. досягла 656 осіб².

Звернемося до аналізу групового портрета студентства Університету св. Володимира після подій 1838 р. Важливою характеристикою його є етнічна приналежність, засадничою ознакою якої вважаємо належність слухача закладу до певної конфесії. Питома вага студентів-католиків, що на 1839 р. зменшилася до 30 %, вже через рік перевищила 1/3 всіх студентів, ще через рік досягла 44 %. Ця тенденція зміцнилася, і з середини 1840-х років слухачі католицького віросповідання в Університеті св. Володимира знову переважали над православними. На 1848 р. фактично відновилося співвідношення між католиками і православними у складі студентства університету, що існувало в перші роки після відкриття закладу — 56 і 37 %³. Характеризуючи національний склад студентів, варто відзначити ще одну прикметну особливість — наявність серед слухачів 4 % євреїв. Питома вага студентів іудейського віросповідання була невеликою, проте більшою, ніж в інших університетах Російської імперії. Пояснюється цей факт комплектування університету переважно вихідцями з губерній Правобережної України, яка входила до зони осілості єврейського населення в імперії.

---

¹ Сборник постановлений по Министерству народного просвещения. — СПб., 1875. — Т. II. Отд. II. Стб. 227–231, 16–117; Журнал Министерства народного просвещения. — 1843. — №. 6. — С. 158.

² Петров Ф.А. Указ. соч. — С. 60.

³ Там само.

Для повноти групового портрета студентства Університету св. Володимира важливо виявити соціальні характеристики слухачів. Становий склад студентів вищого навчального закладу протягом усіх 1840-х років залишався сталим, що дає можливість з'ясувати загальні тенденції. Основний масив студентів за станом належністю формували вихідці із дворян — 4/5 всього контингенту, що значно більше, ніж в інших університетах Російської імперії. Юнаків з міських родин — купців і міщан — було близько 10 %, решту 10 % становили сини духовенства і селянства. Спогади сучасників підтверджують окреслену тенденцію. Як зазначав О.В. Романович-Славатинський, що вступив до університету наприкінці 1840-х рр., більша частина студентів була за походженням поляками, тож в аудиторіях панувала польська мова. Студенти-поляки були переважно синами заможних панів Південно-Західного краю. Студентського «люмпену» серед них майже не було¹.

Російське (вірніше, православне) студентство, за спогадами О.В. Романовича-Славатинського, в Університеті св. Володимира не було таким згуртованим, єдиним колективом, як польськомовний загаль. Репрезентуючи менш заможні верстви, інколи й студентський пролетаріат, вихідці з Лівобережної України гуртувалися за місцем походження й трималися невеликими групами — ніжинців, полтавців, чернігівців, новгород-сіверців та ін.

Прикметною особливістю Університету св. Володимира була й висока частка казеннокоштных студентів. Уже в перший рік функціонування університету на казенному утриманні перебувало 50 студентів, з яких 26 готувалися стати вчителями, 24 — державними службовцями. За статутом 1842 р. число казеннокоштных студентів збільшено до 130 осіб, що становило 1/5 всього контингенту і перевищувало показники навіть столичних університетів.

Загалом інститут казеннокоштных студентів репрезентував цілеспрямовану політику держави щодо підготовки кваліфікованих кадрів для державної служби, системи освіти та охорони здоров'я регіону. Після здобуття ними спеціальності вони зобов'язані були

---

¹ Романович-Славатинський О. Із спогадів про Київський університет та його викладачів у 1843–1854 роках // З іменем Святого Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників. — К. : Заповіт, 1994. — Кн. 1. — С. 160.

відпрацювати шестирічний термін учителями, лікарями або чиновниками. Про це з ними укладалася спеціальна письмова угода.

Казеннокоштні студенти розміщувалися в орендованих будинках на Липках (Печерськ), а після закінчення будівництва власної споруди університету — на четвертому поверсі головного корпусу. Зокрема, студенти медичного факультету займали приміщення в південній частині четвертого поверху, а філологи — у північній. Казеннокоштні студенти були забезпечені в усіх аспектах: прекрасна їжа, повне обмундирування, вентилявані спальні з гарними ліжками, лікарня — на випадок хвороби, лазня кожні два тижні; бібліотека для кожного факультету — все було передбачено.

Водночас розпорядок дня казеннокоштних студентів чітко регламентувався. Зокрема, їм заборонялося читати в спальні, бути в ліжку після 7 години ранку, перебувати в ідальні без сюртука, відвідувати трактири та кондитерські під час лекцій та після 10 години вечора, приймати в приміщеннях для занять гостей тощо. За порушення встановлених правил студентів переводили з державного утримання на власний кошт або взагалі виключали з університету¹.

Навчальні вимоги до казеннокоштних студентів були суворішими, відповідно, вони більш інтенсивно працювали. Зазвичай кращими студентами в університеті завжди були ті, хто навчався за казенний кошт. Семестрові роботи, випускові роботи з відзнакою (т. зв. медальні), літографування лекцій — все це виконували у своїх кімнатах (т. зв. камерах) казеннокоштні студенти.

Важке матеріальне становище своєкоштних студентів, що збільшилося розпорядженням про введення плати за навчання, призвело до того, що після подій 1839 р. число осіб, що закінчили університет із ступенями і званнями суттєво скоротилося: у 1838 р. університет випустив 31 дипломованого фахівця (19 кандидатів і 13 дійсних студентів), а в 1842 р. — тільки 11 (9 і 2). До речі, для малозабезпечених студентів Університету св. Володимира існував штрафгауз, у якому за 6 крб на місяць надавався повний пансіон. Зазвичай студенти перебували в ньому, допоки вирішувалося питання про переведення із своєкоштних у казеннокоштні студенти.

---

¹ *Чигирик І.* Про життя казеннокоштних студентів Університету св. Володимира [Електронний ресурс] / І. Чигирик. — Режим доступу : http://newspaper.univ.kiev.ua/view_article.php?id=613

На середину 1840-х років кількість випускників Університету св. Володимира дещо збільшилася. Так, у 1846 р. університет закінчили 25 кандидатів, 32 дійсних студенти і 35 лікарів, хоча це був один з перших випусків медичного факультету. Варто наголосити, що медичний факультет швидко і досить успішно налагодив свою діяльність і на кінець 1840-х років перетворився на найпопулярніший: у 1848 р. на ньому навчалася майже половина всіх студентів Київського університету. Водночас юридичний факультет, що в 1837 р. нараховував 55 % студентства університету, поступово втрачав популярність, у 1848 р. на ньому навчалася лише чверть студентів. Почасти це було пов'язано з від'їздом із Києва кращих професорів-правників, зокрема К.О. Неволіна.

Таким чином, типовий студент Університету св. Володимира 1834–1840-х років, окреслених нами як доба Т. Шевченка, — це юнак, віком близько 20 років, який закінчив середній навчальний заклад західних і південно-західних губерній Російської імперії й успішно склав вступний іспит. У складі студентів була представлена молодь з усіх суспільних станів. Проте регіональні особливості соціального складу населення губерній Наддніпрянської України відобразилися на групових характеристиках слухачів університету. Помітною є елітарність соціального складу студентів Університету св. Володимира протягом 1834–1840-х років, що виявилось у формуванні основного масиву слухачького контингенту з представників дворянського стану. Станова приналежність студентства — з дворянства — була не лише маркером його елітарності, певним чином вирізняючи університет від решти аналогічних закладів у державі, а й свідчила про реалізацію визначених урядом Російської імперії завдань щодо залучення до навчання й «обрусіння» польської молоді. Регіональна специфіка дворянства Правобережної України виразно окреслювалася і серед студентів, які репрезентували синів польського панства. Контингент студентів з Лівобережної України (Полтавська і Чернігівська губернії) мав більш демократичний склад. Це були переважно діти парафіяльного духовенства, чиновництва та дворянства.

Ускладнювала палітру етноконфесійна неоднорідність студентів Університету св. Володимира, більшу половину якого становили представники католицького віросповідання. Другу за чисельністю конфесію серед слухачів вищого навчального закладу склали православні. Хоча влада імперії постійно вживала контролюючі

та обмежувальні санкції щодо доступу до вищої школи іудеїв, юнаки єврейської національності бажали навчатися, що відобразилося і в їх представництві серед студентства Університету св. Володимира.

Значна кількість казеннокоштных студентів в Університеті св. Володимира та достатнє їх забезпечення є підтвердженням прагматичної політики культурного, щонайперше освітнього, імперіалізму, яка мала реалізувати добровільну асиміляцію мешканців України, зокрема Південно-Західного краю, до Російської імперії та лояльність до влади.

Груповий портрет студентства Університету св. Володимира досить розмаїтий з огляду на соціальне походження, культурні запити та інтереси, що привели його представників у навчальний заклад. Слухачі, вступивши до нього з мріями про здобуття ґрунтовних знань та професії, занурювалися у вир академічних буднів. Регулярне відвідування лекцій, старання підготовка до занять, уважне опрацювання рекомендованої літератури, написання наукових робіт, складання семестрових іспитів — такими були обов'язкові складові навчальної діяльності казеннокоштных студентів.

Студентство Університету св. Володимира не стояло осторонь громадського життя. Під час навчання слухачі долучалися до земляцтв, різних організацій, товариств, гуртків, вчилися формувати та обстоювати власну позицію, окремі займалися політичною діяльністю.

Незважаючи на буремні події в житті Університету св. Володимира, саме в 1838–1840 рр. формувався основний кістяк майбутніх педагогів закладу. Тут, зокрема, навчалися: В.Я. Шульгін (майбутній професор історії), А.І. Линниченко (майбутній професор словесності), І.М. Вигура (майбутній професор державного права), П.Л. Тутковський (майбутній викладач міжнародного права), Г.О. Чугаєвич (майбутній професор технології), П.М. Даневський (майбутній професор Ніжинського ліцею) і відомий український учений, письменник і громадський діяч П.О. Куліш.

Драч О.

СТУДЕНЧЕСТВО УНИВЕРСИТЕТА СВ. ВЛАДИМИРА ЕПОХИ ШЕВЧЕНКО: СОЦИОКУЛЬТУРНИЙ ПОРТРЕТ

Статья посвящена анализу обстоятельств становления Университета св. Владимира в Киеве. Рассматриваются особенности социокультурного портрета студентов университета.

Ключевые слова: Университет св. Владимира, студенчество, обучение за казенный счет.

Drach O.

STUDENT YOUTH OF ST. VOLODYMYR UNIVERSITY AT TARAS SHEVCHENKO'S AGE: SOCIAL AND CULTURAL PORTRAIT

The article is devoted to the analysis of the circumstances of establishment of St. Volodymyr university in Kyiv. Peculiarities of the social and cultural portrait of the student youth are highlighted in the article.

Key words: St. Volodymyr university, student youth, state education.

УДК 329.733

Гринів Олег,

професор кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури, доктор філософських наук, професор

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ ЯК ЗДІЙСНЕННЯ ПРОРОЦТВА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті розглянуті визвольні прагнення українського народу, відтворені у поезії Тараса Шевченка. Як мисленик поет зазнав певної еволюції. На початку творчості він оспівує славне минуле, згодом зазнає певного впливу модного тоді слов'янофільства, протилежного москвофільству й колоніальній політиці царизму, а наприкінці життя шукає нової національно-визвольної сили.

Ключові слова: народ, боротьба, незалежність, визволення, держава, колоніалізм.